

УДК 37-042.4:004+[371.14]:37:018:46

ДИСТАНЦІЙНИЙ ФОРМАТ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОГО СУПРОВІДУ ПЕДАГОГІВ НУШ В УМОВАХ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ

І. В. Кожем'якіна

REMOTE FORMAT SCIENTIFIC AND METHODOLOGICAL SUPPORT OF TEACHERS OF NEW UKRAINIAN SCHOOL IN THE CONDITIONS OF POSTGRADUATE EDUCATION

I. Kozhemiakina

У статті актуалізується питання реалізації науково-методичного супроводу педагогів у процесі підвищення кваліфікації та його можливий ефективний формат у сьогоdnішніх кризових умовах. порушено проблему необхідності створення освітнього онлайн середовища та пошуку можливого формату, технологій та інструментів науково-методичного супроводу у розвитку професійної компетентності вчителів у системі післядипломної освіти. Здійснений аналіз наукових досліджень щодо практики інноваційної діяльності у післядипломній педагогічній освіті, технологій навчання дорослих й науково-методичного супроводу вчителів як технологічного підходу, а також досліджень щодо специфіки та можливостей дистанційного навчання вказав на необхідність вирішення проблеми реалізації освітньої діяльності та науково-методичного супроводу вчителів у дистанційному форматі в кризових умовах, яка є недостатньо дослідженою. Аргументується важливість ефективного науково-методичного супроводу вчителів у системі післядипломної освіти у процесі підвищення їх кваліфікації. Розкрито переваги дистанційного формату здійснення науково-методичного супроводу вчителів як можливого у сьогоdnішніх кризових умовах. Представлено дієве освітнє онлайн середовище закладу післядипломної педагогічної освіти (СОППО). Схарактеризовано інноваційні онлайн технології для ефективного реалізації науково-методичного супроводу вчителів у дистанційному форматі, які практично застосовуються викладачами та методистами закладу (СОППО). Зазначається практичний інструментарій науково-методичного супроводу вчителів щодо розвитку ключових професійних компетентностей вчителя й м'яких навичок та сприянні його самоосвіти та саморозвитку у сьогоdnішньому дистанційному форматі. Результатом створеного освітнього онлайн середовища у закладі післядипломної освіти (СОППО) стала можливість безпосередньо сприяти науково-методичному супроводу вчителів у процесі надання їм освітніх послуг під час курсів за вибором (курсний період) та професійної взаємодії у міжкурсний період підвищення кваліфікації. Подальші дослідження будуть спрямовані на можливе удосконалення та розширення форм, технологій й інструментів організації й здійснення науково-методичного супроводу вчителів у дистанційному та змішаному форматах освітньої взаємодії, які вважаємо перспективними в існуючих умовах.

Ключові слова: професійна компетентність, науково-методичний супровід, дистанційне навчання, онлайн технології, освітнє середовище, підвищення кваліфікації, післядипломна освіта.

The article updates the issue of implementing scientific and methodological support for teachers in the process of professional development and its possible effective format in today's crisis conditions. The problem of the need to create an educational online environment and to find a possible format, technologies and tools of scientific and methodological support in the development of the professional competence of teachers in the system of postgraduate education is raised. The analysis of scientific research on the practice of innovative activity in postgraduate pedagogical education, adult learning technologies and scientific and methodological support of teachers as a technological approach was carried out, as well as research on the specifics and possibilities of distance learning indicated the need to solve the problem of implementing educational activities and scientific-methodological support of teachers in a distance format in crisis conditions, which is insufficiently researched. The importance of effective scientific and methodological support of teachers in the postgraduate education system in the process of improving their qualifications is argued. The advantages of the remote format of scientific and methodological support of teachers as possible in today's crisis conditions are revealed. An effective online educational environment of the institution of postgraduate pedagogical education (SOIPPO) is presented. Innovative online technologies for the effective implementation of scientific and methodical support of teachers in a remote format, which are practically used by teachers and methodologists of the institution (SOIPPO), are characterized. The practical toolkit of scientific and methodical support of teachers regarding the development of the teacher's key professional competencies and soft skills and the promotion of his self-education and self-development in today's remote format is noted. The result of the created online educational environment in the institution of postgraduate education (SOIPPO) was the opportunity to directly contribute to the scientific and methodological support of teachers in the process of providing them with educational services during elective courses (course period) and professional interaction in the inter-course period of professional development. Further research will be aimed at the possible improvement and expansion of forms, technologies and tools of organization and implementation of scientific and methodological support of teachers in remote and mixed formats of educational interaction, which we consider promising in the existing conditions.

Keywords: professional competence, scientific and methodological support, distance learning, online technologies, educational environment, certification training, postgraduate education.

Загальна постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Умови сьогодення визначили новий формат (дистанційний, змішаний) освітньої взаємодії з педагогами у процесі підвищення їх кваліфікації в умовах післядипломної освіти, що зумовило необхідність розширення спектру науково-методичного супроводу педагогів нової української школи, а саме організації та створення відповідного освітнього онлайн середовища. яке стане не просто навчальним, але й насамперед розвивальним, мотивувальним та таким, що підтримує внутрішній потенціал кожного педагога.

Сприяти постійному неперервному професійному розвитку вчителя, розвитку його базових компетентностей та м'яких навичок (soft skills) (Рекомендацій Європарламенту і Ради Європи «Ключові компетентності для навчання впродовж життя (Європейські орієнтири)», 2006), що є ключовими для його ефективного професійного функціонування, мають інститути післядипломної педагогічної освіти. Пріоритетним напрямом їх діяльності має стати постійний ефективний науково-методичний супровід педагогів щодо їх компетентнісного становлення відповідно до реалізації завдань нової української школи (Грищенко, 2016).

Існуючі дослідження інноваційних напрямів реалізації науково-методичного супроводу професійного розвитку вчителів у післядипломній педагогічній освіті (Сидоренко, 2016) та можливостей ІТ-технологій, інструментів й продуктів, розроблених для підтримки онлайн-навчання (Іванюк, Овчарук, 2020; Жуковська, 2020) дають можливість пошуку та реалізації нових форм (дистанційної та змішаної) надання освітніх послуг та здійснення науково-методичного супроводу педагогів нової української школи в умовах післядипломної освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано вирішення даної проблеми свідчить про активність наукових досліджень щодо компетентнісної реалізації вчителя нової української школи, формування ключових (базових) компетентностей учнів (Калашнікова, Коберник, Усатенко, Хобзей та ін., 2016), які визначені у Концепції НУШ (2016) та Державному стандарті початкової освіти (2018), Державному стандарті базової середньої освіти (2021). У контексті компетентнісного становлення вчителя нової української школи активізувалися дослідження сучасної організації післядипломної освіти. Зокрема, проблеми організації освітнього середовища досліджувала Л. Покроєва (2015); технології навчання дорослих аналізували Л. Лук'янова й О. Аніщенко (2014). Новим технологічним підходом у післядипломній освіті стає науково-методичний супровід вчителя (Сидоренко, 2016). Важливими для розв'язання окресленої проблеми стали дослідження Р. Шиян (2014), В. Фрицюк (2017), у яких здійснюється спроба знайти ефективні шляхи професійного самовдосконалення, самоосвіти та саморозвитку педагогів

Визначними для нашого дослідження стали питання особливостей дистанційного та змішаного навчання (Воротникова, 2020; Жуковська, 2020), зокрема моделі, технології та перспективи його застосування досліджувала І. Мала (2022), онлайн інструменти для організації дистанційного навчання в умовах карантину (Іванюк, Овчарук, 2020). Використання цифрових сервісів та інструментів у професійній підготовці майбутніх учителів у закладах вищої освіти детально проаналізували Р. Гуревич, В. Кобися, А. Кобися, С. Кізім, Л. Куцак, Н. Опушко (2022).

Не зважаючи на широкий спектр окреслених досліджень питання науково-методичного супроводу вчителів у дистанційному форматі в умовах післядипломної освіти наразі недостатньо вивчене і потребує сьогодні швидкого і результативного вирішення.

Формулювання цілей/ завдань статті полягає у розгляді та аналізі можливих форм, онлайн технологій та онлайн інструментів науково-методичного супроводу розвитку професійної компетентності та м'яких навичок педагогів у системі післядипломної освіти.

Виклад основного матеріалу статті. Компетентність учителя сьогодні як ніколи знаходиться в епіцентрі розвитку сучасної освітньої системи. Основні професійно-компетентнісні орієнтири сучасного вчителя безпосередньо пов'язані з формуванням компетентностей учнів загальноосвітніх шкіл. Формування ключових (базових) компетентностей учнів, як зазначила у своїх

ініціативах Л. Гриневич (2016), має здійснюватися з урахуванням Рекомендацій Європарламенту і Ради Європи, зазначених у «Європейських орієнтирах» (2006), де чітко визначені ключові компетентності, які зафіксовані у Концепції НУШ (2016) і надалі розширені та деталізовані у Державному стандарті початкової освіти (2018) та Державному стандарті базової середньої освіти (2021) (11 ключових компетентностей).

Таке компетентнісне функціонування шкільної освіти може забезпечити тільки вчитель з широким спектром професійних компетентностей, де вагоме місце займають ключові (базові) компетентності та так звані м'які навички (soft skills).

Зауважимо, що сучасний учитель, поряд з ґрунтовними теоретичними знаннями з методики викладання навчальних предметів має бути в центрі наукових досліджень з питань їх удосконалення, орієнтуватися та вибірково запроваджувати технології навчання і виховання, оперувати інформаційно-комунікаційними технологіями, які забезпечують якість та ефективність освітнього процесу, правильно і вміло функціонувати у сучасному освітньо-інформаційному просторі. Також для сьогоdnішнього вчителя, за розумінням О. Аніщенко, важлива сформованість необхідних «навичок пошуку та обробки інформації, роботи зі знаннями», вмінь здійснювати індивідуальну і групову рефлексію. Результатом такої рефлексії мають бути дії – інновації – нові технології роботи» (Аніщенко, 2014).

Науково-методичний супровід педагогів у реалізації такого різноаспектного професійного компетентнісного функціоналу покликані здійснювати інститути післядипломної освіти, які є центрами організації удосконалення професіоналізму вчителів у регіонах.

Система післядипломної освіти вчителя є багатошаровою, де передбачені курси підвищення кваліфікації (курсний період), а також самовдосконалення шляхом самоосвіти, взаємоосвіти та професійної взаємодії (міжкурсний період), насамперед з науково-методичними структурами закладів післядипломної педагогічної освіти. Кожний з цих структурних компонентів підвищення кваліфікації вчителів має бути забезпеченим необхідним науково-методичним супроводом, який сприятиме практичній взаємодії між викладачами (методистами) інститутів післядипломної освіти та вчителями щодо їх компетентнісного розвитку.

Сьогodнішня ситуація в країні змушує систему освіти, зокрема систему післядипломної педагогічної освіти, звернути увагу на новий формат освітньої взаємодії з вчителями для надання їм освітніх послуг з метою підвищення їхньої професійної кваліфікації. Таким форматом освітнього процесу все активніше стає дистанційне (змішане) навчання та дистанційна професійна взаємодія в контексті науково-методичного супроводу.

Дистанційне навчання, у дослідженнях І. Малої, визначається як сукупність технологій, що забезпечують доставку слухачам (вчителям, студентам, учням) основного обсягу навчального матеріалу, інтерактивна взаємодія слухачів і викладачів у освітньому процесі, надання можливості

самостійної роботи з методичними, дидактичними та навчальними матеріалами у процесі навчання (Мала, 2022).

Орієнтуючись на існуюче нормативно-правове забезпечення дистанційного формату освітнього процесу та сьогоднішній досвід використання освітніх інтернет систем, інтернет ресурсів і сервісів та інформаційно-комунікаційних технологій, на базі Сумського обласного інституту післядипломної освіти створено освітнє онлайн середовище для професійної взаємодії з вчителями у процесі підвищення їх кваліфікації, яке насамперед має бути підтримувальним у сучасних умовах і надавати можливість ефективно здійснювати неперервний науково-методичний супровід педагогів області.

Сучасне освітнє середовище у закладі післядипломної освіти має бути також розвивальним для вчителя. На «необхідності створення розвивального середовища в системі підвищення кваліфікації як стимулюючого чинника безперервної освіти педагогів» наголошує і відомий фахівець-практик у галузі післядипломної освіти Л. Покроєва (2015).

У структурі освітнього середовища закладу післядипломної освіти (СОІППО) представлено сайт закладу, сайти та блоги кафедр, методичної служби, відділів, лабораторій та бібліотеки, а також е-пошти викладачів, методистів та інших структурних підрозділів, створені групи професійної взаємодії на різних інтернет ресурсах (Viber, Telegram тощо) та освітні платформи для навчання в курсовий період і професійної взаємодії у міжкурсовий період, що дозволяє взаємодіяти з вчителями та здійснювати неперервно їх науково-методичний супровід «в спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій» (Воротникова, 2020).

Серед існуючих систем дистанційного навчання топовими, за переконанням Е. Жуковської, вважаються Moodle, Microsoft Teams та Google Classroom (Жуковська, 2020), які, на нашу думку, є доступними у використанні та організації освітнього процесу і дозволяють не втратити зв'язок з вчителями під час кризових умов (карантин, військові дії). Для здійснення освітнього процесу у курсовий період підвищення кваліфікації з метою надання освітніх послуг вчителям нами обрані системи дистанційного навчання Moodle та Microsoft Teams, а освітнє середовище міжкурсового періоду підвищення кваліфікації вчителів розширює свої можливості за допомоги тиках систем дистанційного навчання як Google Classroom, Zoom та Hangouts Meet.

Застосування таких освітніх платформ, які прості і зрозумілі в роботі, дозволяє планувати навчальний процес, здійснювати організацію й управління освітнім процесом підвищення кваліфікації вчителів та реалізовувати їх науково-методичний супровід, на основі неперервної професійної взаємодії та комунікації між викладачами, методистами й вчителями (слухачами курсів підвищення кваліфікації) у створених чатах і форумах, індивідуальних листуваннях. Також Moodle надає безліч можливостей для виконання практичних завдань, завантаження файлів, обмін повідомленнями, проходження

тестування, оцінювання результатів та календар подій (Гуревич, Кобися, Кізім, Куцак, Опушко, 2022).

Освітня платформа Microsoft Teams надає можливості для спільної командної роботи в Office 365. Ця система управління навчанням має розширені можливості для освітньої взаємодії й навчання, які дозволяють навчальній групі вчителів (команді, класу) комунікувати в онлайн режимі одночасно з усіма вчителя відповідної професійної групи та практично працювати з інформаційно-комунікаційними технологіями й інструментами онлайн навчання.

Google Classroom також є доступним веб-сервісом для професійної взаємодії у міжкурсовий період підвищення кваліфікації вчителів. У сервісі можна організовувати конференції, вебінари, семінари, обмінюватися навчальними матеріалами, методичними доробками, інформаційними джерелами через завантаження файлів, презентацій, гіперпосилань та інших застосунків Google. Сервіс дозволяє підтримати освітній процес у всіх закладах освіти, включаючи заклади післядипломної педагогічної освіти.

Якщо немає можливості швидко впровадити систему управління навчанням для групи (команди) вчителів, викладачам і методистам у нагоді стануть комунікаційні платформи для дистанційної взаємодії (Zoom, Hangouts Meet), які спрощують організацію відеозустрічей, обмін інформацією, методичними напрацюваннями, передачу завдань та сприяють підтримці зв'язку з вчителями та неперервної взаємодії з ними (Іванюк, Овчарук, 2020) й здійсненню науково-методичного супроводу в кризових умовах.

Онлайн-взаємодія у процесі підвищення кваліфікації сьогодні стає надзвичайно актуальним форматом підтримання безперервності освітнього процесу, у якому викладач має можливість підтримувати зв'язок з вчителями, слухачами курсів підвищення кваліфікації, взаємодіяти з ними у міжкурсовий період, здійснюючи неперервний науково-методичний супровід. Безумовно, такі можливості онлайн-взаємодії, як зазначає Е. Жуковська, мають стати перспективою для освітнього процесу, будь-якого формату (дистанційний, змішаний, очний), у закладах освіти України, щоб відповідати світовим тенденціями сучасної освіти (Жуковська, 2020).

Важливим моментом освітнього процесу в онлайн режимі в дистанційному форматі є створення підтримувального освітнього середовища, яке надасть змогу вчителям отримати якісні освітні послуги, зорієнтуватися на неперервний процес своєї власної траєкторії професійного розвитку. Тому визначальним питанням сьогоднішнього дистанційного навчання стало питання «Як ми навчаємо онлайн?», «Як ми взаємодіємо онлайн?», «Яким має бути освітнє середовище?». По-перше, онлайн навчання, онлайн взаємодія мають бути безпечними, тобто члени групи вчителів (команди, класу) курсів підвищення кваліфікації мають перебувати у сфері безпеки (безпечних для себе умовах, насамперед для власного здоров'я). Для безпечного навчання онлайн усі учасники відповідної команди (групи) мають дотримуватися певних правил освітньої взаємодії. (наприклад, вчасно залишати місце навчання; коли це можливо, можемо залишатися в робочому стані, якомога довше тощо). Такі правила освітньої взаємодії в команді

вчителів важливо виробити всім разом, щоб вони були максимально придатні та комфортні для кожного вчителя в групі.

Ефективне підтримувальне освітнє середовище, на наше переконання, передбачає насамперед, емоційну підтримку вчителів (слухачів курсів підвищення кваліфікації). Існуючі наразі кризові умови сьогодення (пандемія, війна) негативно впливають на психіку людини, це змушує враховувати необхідність надання емоційної підтримки вчителям в процесі освітньої діяльності в курсовий та міжкурсний періоди підвищення кваліфікації. Першим кроком такої емоційної підтримки буде створений комфортний мікроклімат в освітньому середовищі курсів та форм іншої професійної взаємодії у між курсовий період. Також важливо спрямовувати активність вчителів та їх емоції на конкретні дії в процесі навчання та іншої професійної взаємодії; надати можливість для комунікації, запропонувати форми спільної взаємодії та взаємопідтримки у процесі освітньої діяльності. Таку підтримку в процесі практичної освітньої взаємодії на курсах підвищення кваліфікації нададуть різні ефективні форми, технології та інструменти онлайн навчання. Прикладом є активна співпраця з використанням відеолекцій, відеоконференцій та відеочатів, можливість для вчителів взаємодіяти в міні групах, обмінюватися файлами, демонструвати презентації (мультимедійні та Sway-презентації), працювати з інтерактивними презентаціями тощо.

Для упорядкування підтримувального середовища викладачу важливо загальне бачення курсу, який викладається, його цілі, спектр вчительської аудиторії (вік, фах, стаж роботи, категорія тощо). Цілі викладання курсу мають бути конкретними і вимірюваними. Наприклад, маємо дати собі відповідь на запитання: якими навичками володіють ті, хто слухатиме цей курс? Яку діяльність треба додати у структуру курсу, щоб розвинути ці навички? Як подати матеріал так, щоб він був зрозумілий для конкретної групи вчителів? Які інструменти онлайн взаємодії застосувати, щоб освітній процес був ефективним, комфортним і вмотивуючим до подальшого професійного розвитку? Також важливо для викладача оцінити, який формат онлайн навчання (синхронне навчання, асинхронне навчання) найкраще підійде для розвитку компетентностей, на які спрямовано курс за вибором. Формат синхронного й асинхронного навчання мають доповнювати один одного і логічно пов'язуватися між собою.

З метою збільшення обсягу навчального блоку, спрямованого на розвиток професійної компетентності вчителів, на базі Сумського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти розробляються і запроваджуються курси за вибором та спецкурси з актуальних для вчителів питань. Для опрацювання освітніх курсів передбачені інформаційно-комунікаційні, комунікативно-інтерактивні технології навчання та технології критичного і креативного мислення, які поєднуються з методиками різних предметів. Зміст курсів максимально інтегрований у відповідності до вимог сучасної освіти. Для ефективного забезпечення навчальних занять у сучасному форматі дистанційного навчання розроблені дидактичні матеріали за допомогою онлайн

сервісів та інтернет ресурсів. Це надає можливість практичного відпрацювання варіантів застосування інтерактивних, ІКТ та інших технологій навчання на уроках у сучасній школі.

У правильно організованому підтримувальному середовищі вчителі мають у процесі навчання завжди розуміти, що, як і для чого роблять у конкретний момент, а їх діяльність сприяти груповій роботі та взаємодії.

Ефективність роботи викладача в організації та створенні підтримувального середовища курсів підвищення кваліфікації буде залежати, на нашу думку, від компетентності викладача та вдалої адаптації досвіду колег, наукової літератури й методичних порад, тому важливо для освітнього процесу і створення комфортного й підтримувального середовища надати можливість вчителям поділитися власним досвідом, точкою зору і новими знаннями та вміннями.

Дистанційне навчання вирішує проблему не лише фізичної присутності вчителів та викладачів в одному освітньому середовищі (навчальна аудиторія, методичний центр, центр професійного розвитку та ін.), а й сприяє активній професійній комунікації, можливості представлення власних методичних доробок, практичної взаємодії онлайн з навчальними, методичними, дидактичними та інструктивними матеріалами і при правильній організації та доречному застосуванні є ефективним й підтримувальним освітнім середовищем у процесі реалізації науково-методичного супроводу.

Якісно організований дистанційний формат науково-методичного супроводу педагогів сприяє також професійному саморозвитку, який розглядається В. Фрицюк «як свідомо діяльність людини, спрямована на повну самореалізацію себе як особистості в тій соціальній сфері, котру визначає її професія» (Фрицюк, 2017). А саморозвиток і самовдосконалення для наших учителів, як зазначає Р. Шиян, це гарантія розвитку потрібних професійних компетентностей. І хоч цей вид професійного вдосконалення як невід'ємний компонент педагогічної діяльності зафіксований у Положенні про атестацію педагогічних працівників, на жаль, невелика кількість вчителів, за його словами, знають, що таке індивідуальний план професійного розвитку (Шиян, 2014). Зважаючи на те, що процес компетентнісного розвитку учителів має бути неперервним, важливим завданням інститутів післядипломної освіти є створення науково-методичного супроводу вчителів у розвитку їхніх професійних компетентностей протягом міжкурсового періоду, який значно більший за часом, ніж курсовий. Тому вважаємо, у міжкурсовий період важливо і необхідно здійснювати науково-методичний супровід, який сприятиме самоосвіті та саморозвитку педагогів.

Зазначимо, що самоосвіта і саморозвиток сучасного вчителя сьогодні також набули іншого незвичного формату (онлайн формат). Він надзвичайно об'ємний, різноплановий і різноаспектний. Це значно розширило освітній простір для саморозвитку.

Освітній простір сучасного вчителя це онлайн вебінари, інтернет-конференції, панельні дискусії онлайн, онлайн курси, онлайн вчительські

спільноти на інтернет сервісах (Facebook, Vider, Telegram та ін.), онлайн бібліотеки («Основа», «На урок» та ін.) для самоосвіти, де демонструються кращі освітянські практики, авторські розробки, актуальні методики і дієві прийоми для професійної творчості, постійного розвитку нових якостей і компетентностей.

У такому освітньому вимірі вчителю необхідний постійний науково-методичний супровід, який зорієнтує на вибір ресурсів, бо важливо не просто знайти ресурс, а важливо знайти якісний ресурс. На таку підтримку і супровід працюють сайт інституту (Сумський ОППО), web-сайти кафедр, освітній онлайн простір навчально-методичного відділу координації освітньої діяльності та професійного розвитку, який представлено «Сторінкою методиста», «Куферком корисних застосунків», онлайн простір навчально-методичного відділу моніторингу якості освіти та ЗНО, науково-видавничого відділу та відділу технічних засобів навчання, а також онлайн простір бібліотеки закладу, де здійснюється орієнтування на освітній продукт, який допоможе вчителю здійснювати самоосвіту для власного розвитку та професійної діяльності, насамперед для роботи на уроках.

Зважаючи на думку В. Сидоренко, науково-методичний супровід стає сьогодні дійсно інноваційною технологією створення мережевого освітнього простору для професіогенезу педагогічних працівників у системі післядипломної освіти, що дає змогу неперервно взаємодіяти з вчителями у межах курсового і міжкурсного періодів як єдиного андрагогічного циклу, створити сприятливі умови для професійного самовдосконалення і самореалізації, оволодіння інноваційними технологіями навчання та функціями сучасного вчителя на рівні вітчизняних і світових стандартів тощо (Сидоренко, 2016).

Сучасний і ефективний формат освіти і самоосвіти в контексті науково-методичного супроводу, який здійснює Сумський ОППО, – це онлайн курси на платформах Moodle та Microsoft Teams, що передбачають профільні дистанційні курси і курси за вибором, де вчитель має можливість обрати для опанування проблему, яка є важливою для його власної траєкторії розвитку. Активно працюють у форматі онлайн-взаємодії спільноти на facebook («Дошкілля Сумщини»), (кафедра педагогіки, професійної освіти та менеджменту СОППО) та інші, які створюють викладачі кафедр і методична служба, персональні блоги викладачів і кафедр.

Викладачі кафедр й методисти закладу (СОППО) активно шукають і впроваджують нові технології професійної взаємодії з педагогами області з урахуванням дистанційного та змішаного формату освіти, що дає можливість значно підвищити якість надання освітніх послуг та здійснювати науково-методичний супровід для ефективної самоосвіти і саморозвитку вчителя. Нами були розроблені методичні рекомендації з різних аспектів діяльності вчителя у контексті професійного розвитку, створені електронні посібники, словники-довідники сучасних професійних термінів, постійно функціонує електронна пошта викладачів і кафедр, яка сприяє безперервному взаємозв'язку та взаємонавчанню. З метою практичної діяльності вчителя щодо розвитку

професійної компетентності проводяться семінари-практикуми, науково-практичні конференції, конкурси освітніх інновацій. Надається науково-методична підтримка щодо висвітлення практичного досвіду вчителів на конференціях різного рівня та у наукових і фахових педагогічних виданнях. Активно функціонують на базі інституту авторські творчі майстерні вчителів.

Висновки й перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Процес компетентнісного розвитку сучасного педагога визначив діяльність Сумського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, яка активно реалізується наразі у нових форматах (дистанційному та змішаному) надання освітніх послуг й науково-методичного супроводу у процесі підвищення кваліфікації. Існуючі дослідження особливостей дистанційного та змішаного навчання (Воротникова, 2020; Жуковська, 2020), дозволили ефективно застосовувати такі формати у системі післядипломної освіти вчителів області з на платформах Teams і Moodle. Результатом практичного дослідження можливостей технологій дистанційного навчання, врахувавши дослідження О. Корбут (2016), та онлайн інструментів для організації дистанційного навчання запропонованих у дослідженнях (Іванюк, Овчарук, 2020) стала активна практична діяльність у форматі дистанційної освіти на платформі Teams адаптована до післядипломної освіти вчителів в кризових умовах.

Подальша дослідницька діяльність щодо забезпечення науково-методичним супроводом процесу удосконалення професійної компетентності педагогів буде здійснюватися в контексті моделювання технології розвитку зазначеної компетентності у системі післядипломної педагогічної освіти, зокрема: пошук ефективних форм, прийомів і методів організації навчально-освітньої діяльності щодо розвитку професійної компетентності учителів у системі післядипломної освіти.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- Аніщенко, О. В. (2014). Технології професійного розвитку дорослих як наукова міждисциплінарна проблема. У Л. Б. Лук'янова, О. В. Аніщенко, (Ред.), *Освіта впродовж життя: вимоги часу: матеріали VI Всеукраїнських педагогічних читань до 95-річчя від дня народження видатного вченого-педагога Олени Степанівни Дубинчук* (с. 46–48). Київ; Ніжин: ПП Лисенко М. М.
- Воротникова, І. П. (Упорядник). (2020). *Дистанційне та змішане навчання в школі. Путівник*. Київ: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка.
- Грищенко, М. (Ред.) (2016). *«Нова школа» – простір освітніх можливостей. Проєкт для обговорення*.
https://kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/Anonces/2016/nova_shkola_proekt.pdf
- Гуревич, Р., Кобися, В., Кобися, А., Кізім, С., Куцак, Л. & Опущко, Н. (2022). Використання цифрових сервісів та інструментів у професійній підготовці майбутніх вчителів. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: збір. наук. праць*, 64, 5–22.
- Жуковська, Е. (2020). *ТОП-3 системи для онлайн-навчання*. <https://osvita.ua/news/71748/>
- Іванюк, І. В. & Овчарук, О. В. (2020). Онлайн інструменти для організації дистанційного навчання в умовах карантину. *Інформаційний бюлетень*, 2, 6.
- Мала, І. Б. (2022). Дистанційне навчання як дієвий інструмент управлінської освіти. *Вчені записки Університету «Крок»*, 2(66), 132–151. <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2022-66-132-151>
- Покроєва, Л. Д. (2015). Розвивальне середовище як умова безперервності педагогічної освіти. *Вісник післядипломної освіти: зб. наук. праць*, 13 (26).
<http://umo.edu.ua/vipusk-13-26/pokrojeva-l-d-rozvivajne-seredovishhe-jak-umova-bezperervnosti-pedagoghichnoji-osviti->
- Сидоренко, В. В. (2016). Інноваційні напрями науково-методичного супроводу професійного розвитку педагогічних працівників у системі післядипломної освіти. *Інформаційний збірник для директора школи та завідуючого дитячим садком*, 7–8(48), 22–29.
- Фрицюк, В. А. (2017). *Теоретичні та методичні засади підготовки майбутніх педагогів до безперервного професійного саморозвитку*. (Дис. ... д-ра пед. наук). Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського.
- Бобінська, Е., Шиян, Р., & Товкало М. (Ред.). (2014). *Уроки з підприємницьким тлом: навчальні матеріали* Варшава: Сова.
- The European Parliament and the Council of The European Union. (30.12.2006). Recommendation of the European Parliament and of the Council of 18 December 2006 on key competences for lifelong learning. *Official Journal of the European Union*, 962. <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:394:0010:0018:en:PDF>
- Аніщенко, О. В. (2014). Технології професійного розвитку дорослих як наукова міждисциплінарна проблема. У Л. Б. Лук'янова, О. В. Аніщенко, (Ред.), *Освіта впродовж життя: вимоги часу: матеріали VI Всеукраїнських педагогічних читань до 95-річчя від дня народження видатного вченого-педагога Олени Степанівни Дубинчук* (с. 46–48). Київ; Ніжин: ПП Лисенко М. М.
- Грищенко, М. (Ред.) (2016). *«Нова школа» – простір освітніх можливостей. Проєкт для обговорення*.
https://kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/Anonces/2016/nova_shkola_proekt.pdf
- Гуревич, Р., Кобися, В., Кобися, А., Кізім, С., Куцак, Л. & Опущко, Н. (2022). Використання цифрових сервісів та інструментів у професійній підготовці майбутніх вчителів. *Сучасні*

інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: збір. наук. праць, 64, 5–22.

Воротникова, І. П. (Упорядник). (2020). *Дистанційне та змішане навчання в школі. Путівник*. Київ: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка.

Жуковська, Е. (2020). ТОП-3 системи для онлайн-навчання. Отримано з: <https://osvita.ua/news/71748/>

Іванюк, І. В. & Овчарук, О. В. (2020). Онлайн інструменти для організації дистанційного навчання в умовах карантину. *Інформаційний бюлетень*, 2, 6.

Мала, І. Б. (2022). Дистанційне навчання як дієвий інструмент управлінської освіти. *Вчені записки Університету «Крок», 2(66), 132 – 151. doi: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2022-66-132-151>*

Покроєва, Л. Д. (2015). Розвивальне середовище як умова безперервності педагогічної освіти. *Вісник післядипломної освіти: зб. наук. праць, 13 (26)*. Отримано з <http://umo.edu.ua/vipusk-13-26/pokrojeva-l-d-rozvivaljne-seredovishhe-jak-umova-bezperervnosti-pedagoghichnoji-osviti>

Сидоренко, В. В. (2016). Інноваційні напрями науково-методичного супроводу професійного розвитку педагогічних працівників у системі післядипломної освіти. *Інформаційний збірник для директора школи та завідуючого дитячим садком, 7–8(48), 22–29.*

Фрицюк, В. А. (2017). *Теоретичні та методичні засади підготовки майбутніх педагогів до безперервного професійного саморозвитку*. (Дис. ... д-ра пед. наук). Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського.

Уроки з підприємницьким тлом: навчальні матеріали / За заг. ред. Бобінської, Е., Шияна, Р., Товкало М. Варшава : Сова, 2014. 399.

Recommendation of the European Parliament and of the Council of 18 December 2006 on key competences for lifelong learning. (30.12.2006). *Official Journal of the European Union*, (2006/962/EC). Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:394:0010:0018:en:PDF>

REFERENCES

Anishchenko, O. V. (2014). Technologies of professional development of adults as a scientific interdisciplinary problem. In Lukyanova, L. B., Anishchenko, O. V (Ed.), *Education throughout life: requirements of the time: materials of the VI All-Ukrainian pedagogical readings for the 95th anniversary of the birth of the outstanding scientist-pedagogue Olena Stepanivna Dubynchuk* (с. 46–48). Kyiv; Nizhin: PP Lysenko, M. M. [in Ukrainian].

Vorotnikova, I. P. (Ed.). (2020). *Distance and mixed learning at school*. Guide. Kyiv: Kyiv. University named after B. Hrinchenko. [in Ukrainian].

Hryshchenko, M. (Ed.) (2016). «New school» – a space of educational opportunities. *Draft for discussion*.

https://kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/Anonces/2016/nova_shkola_proekt.pdf [in Ukrainian].

Gurevich, R., Kobysya, V., Kobysya, A., Kizim, S., Kutsak, L. & Opushko, N. (2022). Use of digital services and tools in professional training of future teachers. *Modern information technologies and innovative teaching methods in training specialists: methodology, theory, experience, problems: collection. of science works, 64, 5–22*. [in Ukrainian].

Zhukovska, E. (2020). TOP-3 systems for online learning. <https://osvita.ua/news/71748/> [in Ukrainian].

Ivanyuk, I. V. & Ovcharuk, O. V. (2020). Online tools for organizing distance learning in quarantine conditions. *Information bulletin, 2, 6*. [in Ukrainian].

- Mala, I. B. (2022). Distance learning as an effective tool of management education. *Scientific notes of the "Krok" University*, 2(66), 132–151. <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2022-66-132-151> [in Ukrainian].
- Pokroeva, L. D. (2015). The developmental environment as a condition for the continuity of pedagogical education. *Bulletin of postgraduate education: coll. of science works*, 13(26). <http://umo.edu.ua/vipusk-13-26/pokrojeva-l-d-rozvivaljne-seredovishhe-jak-umova-bezperervnosti-pedagoghichnoji-osviti-> [in Ukrainian].
- Sydorenko, V. V. (2016). Innovative directions of scientific and methodical support of professional development of teaching staff in the postgraduate education system. *An information collection for school principals and kindergarten managers. Kyiv : RA «Education of Ukraine»*, 7-8(48), 22-29. [in Ukrainian].
- Frytsyuk, V. A. (2017). *Theoretical and methodological principles of training future teachers for continuous professional self-development*. (Diss. ... doctor of pedagogic sciences). Vinnytsia State Pedagogical University named after Mykhailo Kotsyubynskyi. [in Ukrainian].
- Bobinska, E., Shiyar, R., & Tovkalo, M. (Eds). (2014). *Lessons with an entrepreneurial background: educational materials*. Warsaw: Sova. [in Ukrainian].
- The European Parliament and the Council of The European Union. (30.12.2006). Recommendation of the European Parliament and of the Council of 18 December 2006 on key competences for lifelong learning. *Official Journal of the European Union*, 962. <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:394:0010:0018:en:PDF>

Кожем'якіна Ірина Володимирівна

кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри педагогіки,
спеціальної освіти та менеджменту
Комунального закладу «Сумський
обласний інститут післядипломної
педагогічної освіти»

<http://orcid.org/0000-0001-5880-8342>

e-mail: irinkina310@gmail.com

Kozhemyakina Iryna

Candidate of Pedagogical Sciences.
Senior teacher of the department of
pedagogy, special education and management
of the communal institution «Sumy Oblast
Institute of Postgraduate Pedagogical
Education»

<http://orcid.org/0000-0001-5880-8342>

e-mail: irinkina310@gmail.com